

TADBIRKORLAR QONUN HAQIDA NIMANI O'RGANISHLARI KERAK

Yuldashev Bilolxon Saminjon o'g'li

Toshkent moliya instituti bank ishi fakulteti bia-92i guruh talabasi

Farg'ona viloyati Farg'ona tumani Kaptarxona qishlog'i

Navoiy ko'chasi 140 uy.

E-mail: Bilolxony15@gmail.com

ANNOTATSIYA

Ushbu tadqiqotda hozirgi kun tadbirkorlarini qonunni bilish darajasidagi muammolar, tadbirkor bilishi kerak bo'lgan asosiy qonunlar va vujudga keladigan muammolarga yechimlar keltirilgan.

***Kalit so'zlar:** tadbirkorlik faoliyati, O'zbekiston Respublikasi tadbirkorlik to'g'risidagi qonun va ularning majmuasi, moliyamiy savotxonlik, biznes.*

Hozirgi erkin bozor iqtisodiyotiga o'tayotgan davrda, ko'plab tadbirkorlar barcha omadga ega bo'lishi mumkin, lekin ba'zilar shunchaki yaxshi ishbiarmonlardir. Biznesda muvaffaqiyatga erishish nafaqat ishlarni bajarish, balki ma'lum biznes qonunlariga rioya qilishdir. Har bir tadbirkor tadbirkorlik faoliyati bilan bog'liq barcha asosiy qonunlarni bilishi zarur.

Tadbirkorlar buxgalteriya hisobi va marketing asoslarini bilishlari kerak, shuningdek, sud jarayonidan keyin yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muvaffaqiyatsizlikka yo'l qo'ymaslik uchun tadbirkorlik qonunlari asoslarini tushunishlari kerak.

Ammo, har qanday biznes tashabbusiga qarshi muvozanatda tadbirkorlar biznes rivojlanishi uchun juda muhim bo'lgan moliyaviy maslahatlarga muhtoj bo'lishadi. Maslahat olish va biznesni muvozanatlash har qanday korxonaning ikkita muhim jihati hisoblanadi. Moliyaviy maslahatdan tashqari, har qanday biznes tashabbusi uchun, yuridik maslahatchi va moliyaviy maslahatchini yollash juda yaxshi g'oya bo'lishi mumkin, ammo bu kichik yoki yangi korxonalarni boshqarayotganlar uchun amaliy variant bo'lmaydi. Chunki professionallardan maslahat olish biroz qimmatga tushishi mumkin. Biroq, har bir tadbirkor huquqiy masalalar, ko'chmas mulk, soliqlar, intellektual mulk va boshqalar haqida ma'lumotga ega bo'lishi kerak.

Ko'chmas mulk qonuni: har bir tadbirkor ushbu huquqiy jihatdan xabardor bo'lishi kerak, chunki har qanday ko'chmas mulkni sotib olishni tasdiqlash uchun har bir tadbirkor kafolat dalolatnomasi yoki da'vo arizasini olishi kerak. Mulkniki eski

egasidan yangi mulkdorga qonuniy yo'l bilan o'tkazuvchi da'vosi kafolat dalolatnomasi deb ataladi.

Kafolat dalolatnomasi tadbirkorlarni erkin faoliyat yuritishiga imkon beradi.

Intellektual mulk qonunlari: asosan, u egalik huquqi bilan boshqariladigan g'oyalarga taalluqlidir va bu g'oyalarni egasi yoki yaratuvchining roziligisiz qarzga olish, o'xshashini yaratish yoki ishlatish mumkin emas. Intellektual mulk huquqlarini buzish qonun bilan jazolanadigan jinoyat hisoblanadi.

Patent, savdo belgisi va mualliflik huquqi odatda intellektual mulkni himoya qiladi. Mualliflik huquqi to'g'risidagi qonunlar - bu intellektual mulkni noqonuniy nusxa ko'chirishdan himoya qiluvchi qonunlardir.

Nashr qilinadigan kitoblar, maqolalar yoki boshqa muhim ma'lumotlar odatda mualliflik huquqi bilan himoyalangan va intellektual mulk egasi va muallifni himoya qiladi.

Dasturiy ta'minot, elektron mahsulotlar, mashinalar va boshqalar patentlar bilan himoyalangan. Savdo belgilari intellektual mulkning yana bir muhim qismidir. Umuman olganda, tovar belgilari faqat bitta biznes sohasi doirasida kengaytiriladi va u qiziqish va brend identifikatorini ham himoya qiladi.

Soliq qonunlari: Har bir tadbirkorning asosiy moliyaviy muammolari soliq to'lash va chegirmalar bilan bog'liq bo'ladi. Agar soliq to'lashda tasodifiy baxtsizlik yuzaga kelsa, bu tadbirkorni qattiq jazoga olib keladi. Shuning uchun soliq to'lash bo'yicha maslahat olish va past soliqlar bilan tanishish juda muhimdir. Shuningdek, da'volar va to'lovlar to'g'ri tarzda amalga oshirilishini ta'minlash uchun professional yuridik maslahatchilardan yordam oling, bu esa tadbirkorlar va huquqni ham qoniqtiradi.

Sug'urta qonunlari: Odatda, sug'urta korxonalar uchun juda foydali, lekin ko'pincha moliyaviy majburiyatlar deb adashadi. Tadbirkorlar o'z bizneslarini saqlab qolish uchun sug'urta toifalari soni bilan borishlari kerak. Ko'pgina sug'urta polisleri mavjud bo'lib, ularda firmalar ofis, asbob-uskunalar va hokazolarni himoya qilish uchun mulkni sug'urtalash kabi investitsiya kiritadilar.

Ishchi va xodimning sog'lig'ini sug'urtalash, agar xodim ish paytida shikastlangan bo'lsa, u holda unga tovon to'lash va biznesni to'xtatish sug'urtasi.

Mehnat qonuni: Tadbirkorlar uchun federal eng kam ish haqini, bolalar mehnatini taqiqlashni, qo'shimcha ishlar qoidalarini va ish yuritish talablarini tartibga soluvchi adolatli mehnat standartlari to'g'risidagi qonunni bilish muhimdir. Tadbirkorlar amaldagi qoidalarni o'qib chiqishlari va ularga rioya qilishlari kerak.

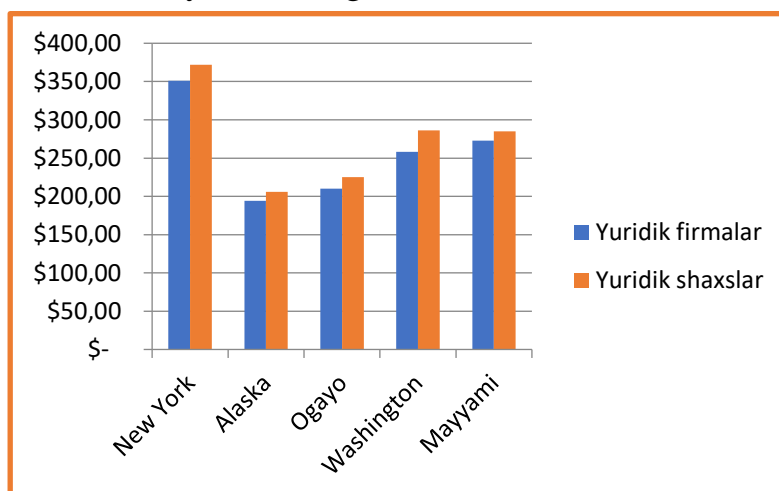
Reklama qonunlari: Aksariyat tadbirkorlar Internetda yoki bosma nashrda reklama qilishni xohlashadi, ammo iste'molchilar va korxonalarni himoya qiladigan va

reklama vositalarining ishonchliligini saqlashga yordam beradigan maxsus qoidalar va ko'rsatmalar mavjud.

Qonunlar reklamada yolg'on va adolatsiz amaliyotlarning oldini olish uchun ishlaydi. yagona boshqaruv organi mavjud, uning maqsadi qonunlarni bajarish va qoidalarni qabul qilishdir.

Tadbirkor mijozning guvohliklaridan ham foydalanadi, lekin unda har bir tadbirkor bilishi kerak bo'lgan qoidalar mavjud, masalan, guvohlik odatdagi mijozning tajribasini aks ettirishi va tadbirkorlar o'z natijalarini tushuntirishlari kerak.

Tadbirkorlar jiddiy muammolarga duch kelmasligi uchun biznes advokatini yollashi kerak. Ammo yuridik advokat yoki yuridik xizmatni yollash ancha qimmatga tushadi. Har yili yuridik tendentsiyalar to'g'risidagi hisobot o'n minglab advokatlarning jamlangan va anonim ma'lumotlarini shtat bo'yicha o'rtacha advokat to'lovlarini aniqlash uchun ko'rib chiqadi. 2021 yilgi hisobotga ko'ra, advokatning shtat va amaliyot sohalari bo'yicha soatiga o'rtacha narxini ko'rib chiqamiz¹ (1-rasm):

1-rasm. Amerika Qo'shma Shtatlarida yuridik shaxslarning soatlik ish haqi (\$da)

Keltirilgan grafikdan xulosa qiladigan bo'lsak, tadbirkorlik faoliyatini boshlayotgan shaxs o'zining qonun va majburiyatlarini bilishi ham o'zining moliyaviy tomonlarni, ham yuridik tomondan foyda keltiradi.

Hukumat vaqti-vaqti bilan korxonalaridagi qoidalar va qoidalarni o'zgartirishi mumkin. Shuning uchun hukumat siyosati va qoidalarni bilish juda muhimdir. Shuning uchun, agar siz o'z tadbirkorlik faoliyatingizni kengaytirmoqchi bo'lsangiz, hukumat qonunlaringizdan xabardor bo'lishingiz zarur.

Biznes sohasida yangi kirib kelgan shaxslar uchun ko'p narsalar tushunarsiz bo'lishi mumkin. Yangi biznesmen yoki yangi boshlovchi sifatida siz biznes

¹ Your Guide to Law Firm Pricing: How to Price Legal Services kitobidan.

<https://www.clio.com/blog/law-firm-pricing-updated-2020/> sayti

qonunchiligiga oid turli veb-saytlarga tashrif buyurishingiz kerak bo‘ladi. Biznes advokatining razvedka yoki biznes qonuni maqolalarini o‘qing va ulardan tadbirkorlik huquqi bo‘yicha asosiy bilimlarni bilib oling va bu siz uchun ajoyib boshlanish bo‘ladi.

Muvaffaqiyatli yuridik biznesga erishish uchun siz ekspert ko‘rsatmalarini o‘qib chiqishingiz kerak.

Aksariyat hollarda tartibga solish hukumatlar tomonidan asosan to‘rt toifaga bo‘lingan korxonalar nisbatan qo‘llaniladi: soliqlar, xodimlar bilan munosabatlar, xalqaro savdo va byurokratik.

Agar hukumat biron bir tadbirkorlik qonunini o‘zgartirsa, bu sizning biznesingizning ishlash usulini o‘zgartirishingiz kerakligini anglatadi.

To‘g‘ridan-to‘g‘ri biznesga ta’sir ko‘rsatadigan siyosat soliq siyosati hisoblanadi, chunki soliqqa tortish barcha korxonalar tomonidan ishlab chiqarilgan pul miqdoriga asoslanadi¹. (2-rasm)

T/p	Realizatsiya tushumlari miqdori	Soliq turi	Soliq stavkasi	Soliqlarni to‘lash tartibi
1.	100 mln. so‘mgacha	Daromad solig‘i	12 % <i>ĕku</i> qat‘iy miqdordagi summada	Soliqlarni yillik daromadi to‘g‘risidagi deklaratsiya asosida yoki qat‘iy belgilangan miqdordagi summada to‘lashni tanlashi mumkin.
2.	100 mln. so‘mdan 1 mlrd. so‘mgacha	Aylanmadan soliq yoki QQS va Foyda solig‘i	4 % yoki 15 %	100 mln. so‘mdan oshgan summadan aylanmadan soliqni to‘lashga o‘tadi yoki QQS va foyda solig‘ini to‘lashga ixtiyoriy o‘tishi mumkin
3.	1 mlrd. so‘mdan ortiq	QQS va Foyda solig‘i	15 %	QQS va foyda solig‘ini to‘lashga o‘tadi yoki foyda solig‘ini soddalashtirilgan tartibda to‘lashni tanlashi mumkin.

2-rasm. O‘zbekiston Respublikasining Soliq kodeksiga muvofiq, yakka tartibdagi tadbirkorlar soliqlarni quyidagi tartibda to‘laydi.

Uydagi korxonalar: Ko‘pgina tadbirkorlar o‘zlarining kichik bizneslarini o‘z uylaridan boshlaydilar. Afsuski, uy-joy mulkdorlari siyosati tijorat mulkini sug‘urtalash tarzida uy-joy biznesini qamrab olmaydi. Agar biron bir tadbirkor o‘z

¹ O‘zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo‘mitasi. <https://www.soliq.uz/>

biznesini uydan tashqarida olib borayotgan bo'lsa, u o'z sug'urtalovchisidan biron bir muammo yuzaga kelsa, jihozlari va inventarlarini qoplash uchun qo'shimcha sug'urta qilishni so'rashi kerak.

Aksiyadorlik grantlari: Agar sizning kompaniyangizda bir nechta ta'sischilar bo'lsa, unda kompaniyaning aksiyalari miqdori eng muhim hisoblanadi. Shunday qilib, biznesingizni boshlashda siz ushbu aksiyalarga e'tibor va e'tibor qaratishingiz kerak.

Xulosa qilib aytganda, har bir tadbirkor, biznes egasi, menejer yoki boshqa mutaxassis uchun yaxshi qarorlar qabul qilishda yordam beradigan ba'zi qonunlarni bilish yoki tushunish muhimdir. Odamlarga nisbatan turli xil qonunlar qo'llanilgani kabi, biznes uchun ham juda ko'p qonunlar mavjud. Biznesga bu qonunlar odamlarga o'xshash sabablarga ko'ra kerak; qabul qilib bo'lmaydigan xatti-harakatlarni aniqlash, aniqlik va barqarorlikni ta'minlash, jamoatchilikni himoya qilish va biznes mexanizmini ta'minlash.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. *Your Guide to Law Firm Pricing: How to Price Legal Services* kitobidan.
2. <https://www.clio.com/blog/law-firm-pricing-updated-2020/>
3. *O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi*. <https://www.soliq.uz/>
4. <https://lex.uz/>